Archetype

Gérard Grandval και το «σπάσιμο» της φόρμας

Χριστίνα Ιωακειμίδου - 01/04/2026

Εικόνα Εξωφύλλου: cdn.prod.website-files.com

Ο Gérard Grandval (1930–2021) ήταν ένας από τους πιο καινοτόμους Ευρωπαίους αρχιτέκτονες, γνωστός για την προσπάθειά του να σπάσει τη μονοτονία των «τσιμεντένιων κουτιών» της μεταπολεμικής περιόδου. Το έργο του χαρακτηρίζεται από οργανικές φόρμες, επηρεασμένες από τη φύση, και μια έντονη επιθυμία να δώσει *ψυχή* στον αστικό σχεδιασμό, σε μία εποχή που οι πόλεις βρίσκονταν σε διαρκείς μετασχηματισμούς.

Ο Παριζιάνος αρχιτέκτονας φοίτησε στην *École National Supérieure des Beaux-Arts*, με καθηγητές τον Emmanuel Pontremoli και τον André Leconte. Η καριέρα του τον οδήγησε στη Φιλαδέλφεια, όπου έκανε πρακτική άσκηση στις αρχές της δεκαετίας του '60 στο *Ινστιτούτο Αστικού Σχεδιασμού* στη Φιλαδέλφεια των

Η.Π.Α. Επιστρέφοντας στη Γαλλία, από τα μέσα της δεκαετίας του ‘60 έως τις αρχές της δεκαετίας του ‘70, έγινε Διευθυντής Έργου για το *Τμήμα Πολιτιστικών Υποθέσεων* με ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη της Niort (από το ‘66 έως το ‘70). Το έργο Cabbage ξεκίνησε το 1969, έναν χρόνο μετά τις ταραχές του Μάη του ‘68 στο Παρίσι, και ολοκληρώθηκε το 1975. Ακολούθησε μια σημαντική περίοδος στην Αλγερία, όπου εργάστηκε στον πολεοδομικό σχεδιασμό από το 1975 έως το 1980.

Πηγή εικόνας: greyscape.com

Ο Grandval δεν έβλεπε τα κτίρια ως στατικά αντικείμενα, με το στυλ του συχνά να περιγράφεται ως *γλυπτική αρχιτεκτονική*. Και όχι άδικα, αφού κατάφερε να δώσει μορφή και κίνηση σε ένα στατικό και κάπως άκαμπτο υλικό. Το μοναδικό του στυλ προέκυψε μετά από πειραματισμούς με το μπετόν, δίνοντάς του καμπύλες που θεωρούνταν τεχνικά δύσκολες για την εποχή. Επιπλέον, εισήγαγε την ανάπτυξη ενός *κελύφους*. Ο Grandval πίστευε πως το σπίτι πρέπει να λειτουργεί σαν ένα «προστατευτικό κέλυφος» για τον άνθρωπο, εξ ου και οι κυκλικές φόρμες που συναντάμε συχνά στα σχέδιά του και που ίσως μιμούνται πολύ πρώιμες αρχιτεκτονικές μορφές, σχεδόν πρωτόγονες.

Maison Coque («Σπίτι-Κέλυφος», 1968)

Το *Maison Coque* είναι ένα πειραματικό, προκατασκευασμένο σπίτι από πλαστικό (πολυεστέρα) που παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στην έκθεση *Salon des Arts Ménagers* στο Παρίσι. Έμοιαζε με διαστημική κάψουλα ή γλυπτό και αντανακλούσε την εμμονή της δεκαετίας του ‘60 με τα νέα υλικά και τις οργανικές περισσότερο ρευστές φόρμες, ενώ η κατασκευή του ήταν δομημένη, έτσι ώστε σε μια εποχή που η ανθρωπότητα κοιτούσε τα αστέρια -το γνωστό μας *Space Age*- να ανταποκρίνεται στις απόψεις της εποχής. Ποιες ήταν αυτες; Φυσικά, ότι το πλαστικό θα έλυνε όλα τα προβλήματα της στέγασης.

Maison Coque (1968) | Πηγή εικόνας: blogger.googleusercontent.com

Η συναρμολόγησή του ολοκληρωνόταν σε μόλις 48 ώρες, επιτρέποντας την προσθήκη επιπλέον μονάδων ανάλογα με τις ανάγκες του ενοίκου. Παρά τον ενθουσιασμό, η πετρελαϊκή κρίση του 1973 κατέστησε το υλικό ασύμφορο, περιορίζοντας το έργο σε επίπεδο πρωτοτύπου. Σήμερα, αναγνωρίζεται ως μια τολμηρή προσπάθεια σύνδεσης της βιομηχανικής παραγωγής με τη γλυπτική, περισσότερο «ανθρώπινη» αρχιτεκτονική.

Pavillons του Parc Floral de Paris (1969, Vincennes)

Τα 28 περίπτερα σχεδιάστηκαν για τη *Διεθνή Έκθεση Ανθέων* (1969), αποτελώντας μια ωδή στην ελαφρότητα και τη φύση. Ο Grandval χρησιμοποίησε γεωμετρικές φόρμες που θυμίζουν κρυστάλλους ή μανιτάρια, αποφεύγοντας τους μεγάλους και βαριούς όγκους. Οι κατασκευές από αλουμίνιο, ξύλο και γυαλί «επιπλέουν» στο τοπίο, προσφέροντας απόλυτη διαφάνεια και φυσικό φως. Η διάταξή τους στο πάρκο **Vincennes** ακολουθεί τη ροή των μονοπατιών, κάνοντας την αρχιτεκτονική ένα οργανικό μέρος του κήπου. Λειτουργούσαν ως εκθεσιακοί χώροι, οι οποίοι καταργούν τα όρια μεταξύ εσωτερικού και εξωτερικού, ενσωματώνοντας και βάζοντας στο επίκεντρο το πράσινο. Το έργο αυτό προηγείται του Créteil, στο οποίο ο αρχιτέκτονας πειραματίστηκε με την οργανική σύνδεση κτιρίου-περιβάλλοντος. Τα pavillions του Grandval θεωρούνται, μέχρι και σήμερα, εμβληματικά δείγματα της γαλλικής πρωτοπορίας, ενώ προστατεύονται ως αρχιτεκτονική κληρονομιά του 20ού αιώνα.

Les Choux de Créteil (1970-1974, Créteil)

Ίσως το πιο διάσημο και ουσιαστικό έργο του Γάλλου αρχιτέκτονα. Δέκα κυλινδρικοί πύργοι με τα περίφημα μπαλκόνια σε ένα περίεργο σχήμα, που για κάποιους θυμίζουν σχήμα *φύλλων λάχανου*, ενώ για άλλους πέταλα λουλουδιών. Η αρχική προσέγγιση του Grandval εστιάζει στα μπαλκόνια, τα οποία θα γέμιζαν αναρριχητικά φυτά, δημιουργώντας έτσι έναν πρόδρομο των κάθετων κήπων.

Πηγή εικόνας: upload.wikimedia.org

Η κυκλική δομή των κτιρίων έσπασε τη μονοτονία των τυπικών τσιμεντένιων «κουτιών» της μεταπολεμικής Γαλλίας. Στο εσωτερικό, τα διαμερίσματα έχουν φως σε όλους τους χώρους τους, εκμεταλλευόμενα την καμπυλότητα του κτιρίου. Αν και αρχικά το όνομα *Λάχανα* χρησιμοποιήθηκε χλευαστικά, σήμερα θεωρείται τίτλος τιμής για το design τους. Το 2008, το εν λόγω έργο, εξαιτίας της τόλμης του σχεδιασμού του, αναγνωρίστηκε επίσημα ως «Κληρονομιά του 20ού αιώνα» από το γαλλικό κράτος. Ως και σήμερα, παραμένει ένα ζωντανό παράδειγμα αρχιτεκτονικής που τοποθετεί την ανθρώπινη ψυχολογία πάνω από την αυστηρή γεωμετρία.

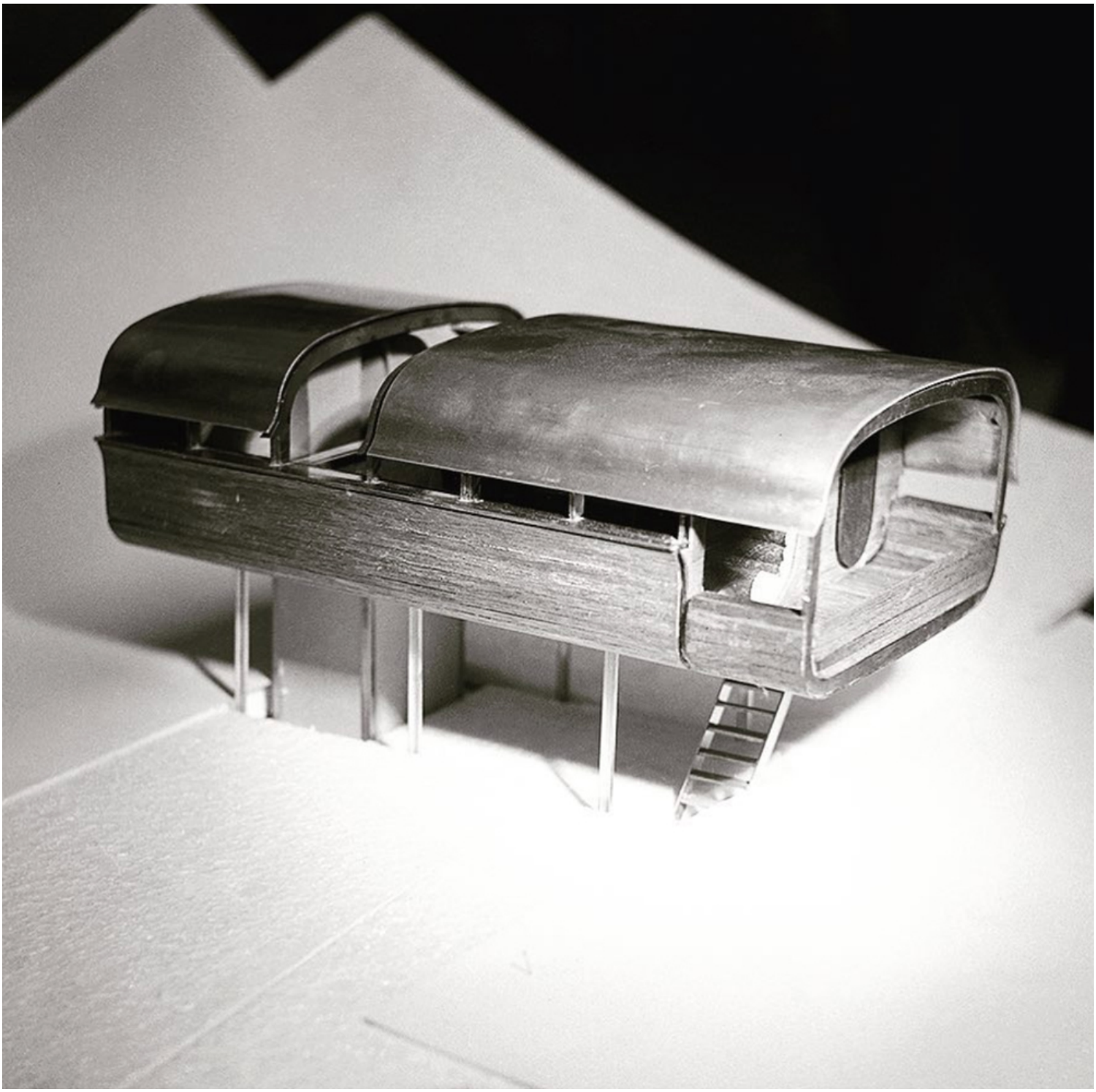

Μπαλκόνια στο Les Choux de Créteil | Πηγή εικόνας: upload.wikimedia.org

Poliedro (Το Πολύεδρο, 1968)

Το Poliedro (1968) αποτελεί την πιο καθαρή έκφραση της «νομαδικής» και φουτουριστικής αρχιτεκτονικής

του Gérard Grandval. Ήταν μια πρόταση που έμοιαζε να έρχεται από το μέλλον, για να λύσει το πρόβλημα της προσωρινής κατοικίας με στυλ και απόλυτη ελευθερία. Το κτίριο σχεδιάστηκε το 1968 ως μια πειραματική, προκατασκευασμένη μονάδα αυτόνομης κατοικίας. Το σχήμα του ήταν ένας σύνθετος γεωμετρικός κρύσταλλος που καταργούσε τον διαχωρισμό μεταξύ τοίχων και οροφής. Κατασκευασμένο από ελαφριά πανέλα αλουμινίου και πλαστικού, μπορούσε να μεταφερθεί και να συναρμολογηθεί εύκολα. Η δομή του στηριζόταν σε ελαφριές βάσεις, επιτρέποντας την τοποθέτηση σε απότομα ή προστατευόμενα εδάφη. Τα τριγωνικά του παράθυρα προσέφεραν μια μοναδική, πολυεδρική θέα του περιβάλλοντος από το εσωτερικό. Στοχεύοντας στην ελευθερία του ενοίκου, το **Poliedro** λειτούργησε ως ο πρόδρομος των σημερινών *tiny houses*. Αν και παρέμεινε σε επίπεδο πρωτοτύπου, έγινε σύμβολο του ρετρό-φουτουρισμού στα περιοδικά της εποχής. Αντανακλά την πίστη του Grandval ότι το σπίτι πρέπει να είναι ένα αντικείμενο τέχνης που ακολουθεί τον άνθρωπο.

Πηγή εικόνας: greyscape.com

Η κληρονομιά του αντισυμβατικού και οραματιστή Grandval αναγνωρίζεται σήμερα ως μια από τις πιο

τολμηρές προσπάθειες συμφιλίωσης της τεχνολογικής προόδου με την ανθρώπινη φύση. Τα έργα του, χαρακτηρισμένα πλέον ως «Μνημεία του 20ού αιώνα», συνεχίζουν να μας υπενθυμίζουν πως η αρχιτεκτονική δεν είναι μια στατική επιστήμη, αλλά μια δυναμική τέχνη που οφείλει να προσαρμόζεται στις ανάγκες του ατόμου, προσφέροντας φως, χρώμα και, πάνω απ' όλα, μια αίσθηση οργανικής ενότητας με τον κόσμο. Πιστεύουμε ότι σήμερα περισσότερο από ποτέ το φως και η αισθητική του Grandval είναι φαροι σε μία κοινωνικά δύσκολη εποχή.

Πηγές/ Further reading

2020 Vision: An Interview with Gérard Grandval. Από: greyscape.com.

Gérard Grandval. Από: en.wikipedia.org.